

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref
24/2175-

Dato
5. september 2025

Vedtak i klagesak - NVEs vedtak om godkjenning av detaljplan og samtykke til ekspropriasjon - Kvåle transformatorstasjon, Sogndal kommune

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) fattet 3. mars 2025 vedtak om godkjenning av detaljplan for bygging av nye Kvåle transformatorstasjon i Sogndal kommune, og vedtak om samtykke til ekspropriasjon av nødvendig grunn og rettigheter. Konsesjonær er Sygnir AS (Sygnir).

Vedtakene er påklagd av Erik Kvåle og Jarle Skartun, begge representert av Harris Advokatfirma AS. Begge klagerne er grunneiere og blir direkte berørt av utbyggingen. NVE har vurdert klagen uten å finne grunn til å endre vedtakene, og har oversendt saken til departementet for endelig avgjørelse.

Sakens bakgrunn

Sygnir fikk ved NVEs vedtak av 14. juni 2024 konsesjon til å bygge, eie og drive nye Kvåle transformatorstasjon i Sogndal kommune i Vestland. NVE ga også tillatelse til å rive dagens stasjon på Kvåle. Tiltaket er begrunnet med at det av hensyn til forsyningssikkerheten for Sogndal sentrum er nødvendig å oppgradere transformatorstasjonen, og at tiltak og ombygging av eksisterende stasjon ikke framstår som et reelt alternativ. Vedtaket ble påklagd av Jarle Skartun, som er grunneier (gnr. 23 bnr. 43 i Sogndal kommune). Departementet stadfestet NVEs vedtak i klagevedtak av 25. november 2024.

Det følger av konsesjonsvilkår 14 at Sygnir må få godkjent en detaljplan før anleggsarbeidet kan igangsettes. Samtidig som Sygnir søkte om godkjenning av detaljplan for anlegget, søkte de også om samtykke til ekspropriasjon og forhåndstiltredelse. Søknaden om

samtykke til ekspropriasjon og forhåndstiltredelse gjaldt eiendommene gnr. 23 bnr. 42 (Erik Kvåle) og bnr. 23 bnr. 43 (Jarle Skartun).

NVE fattet 3. mars 2025 vedtak om godkjenning av detaljplan. Godkjenningen ble gjort på nærmere angitte vilkår, blant annet om at Sygnir ikke skal «benytte matjordmasser fra A-sjiktet til istandsetting av midlertidig arealbruk ved den nye transformatorstasjonen på arealer som ikke kan dyrkes etter endt anleggsfase». NVE fattet samtidig vedtak etter oreigningslova om samtykke til ekspropriasjon av nødvendig grunn og rettigheter for å bygge, drive og rive eksisterende Kvåle transformatorstasjon og nye Kvåle transformatorstasjon og nødvendige ledningsinnføringer.

NVEs vedtak ble påklagd av Erik Kvåle og Jarle Skartun i brev av 24. mars 2025 v/advokat Kathrine Lien Mjell fra Advokatfirmaet Harris AS. Klagen gjelder både vedtaket om godkjenning av detaljplan og vedtaket om samtykke til ekspropriasjon. Sygnir sendte inn merknader i brev av 10. april 2025. Klagerne sendte inn tilleggsmerknader til klagen i brev datert 7. mai 2025. Sygnir kommenterte disse merknadene i brev datert 15. mai 2025. NVE vurderte klagene, men fant ikke grunn til å endre vedtaket sitt. NVE oversendte klagene til departementet for endelig avgjørelse i brev av 20. mai 2025 i tråd med forvaltningsloven § 33.

Departementet viser for øvrig til at klagerne 4. juli 2025 sendte inn nye tilleggsmerknader til klagesaken og til NVEs klageoversendelsesbrev. Departementet forela merknadene for Sygnir 28. juli 2025, og mottok merknader fra Sygnir 22. august 2025. Departementet forela disse merknadene for klagerne, og mottok tilleggsmerknader fra klagerne i e-post av 3. september 2025.

Klagen

Vedtakene om godkjenning av detaljplan og samtykke til ekspropriasjon er to separate vedtak. Begge vedtakene er påklagd av to parter, Erik Kvåle og Jarle Skartun. Ettersom det er sendt inn felles klage på de to vedtakene, og det er en nær sammenheng mellom disse, mener departementet det er hensiktsmessig med en samlet behandling. I det følgende omtales derfor klagene av 24. mars 2025 som «klagen». Klagen, tilleggsmerknadene fra klagerne og konsesjonær, og NVEs oversendelsesbrev, er tilgjengelige i sin helhet i saksdokumentene. Departementet gjengir hovedanførslene nedenfor.

Klagerne gjør gjeldende at det foreligger saksbehandlingsfeil, rettsanvendelsesfeil og uriktige eller mangelfulle vurderinger av faktum. Vedtaket er heller ikke tilstrekkelig begrunnet.

Klagerne peker på at formålet med ekspropriasjonen er å etablere en transformatorstasjon, og at erverv av veirett til stasjonen er en tilleggsrettighet. De anfører at det kun er nødvendig å erverve en bruksrett i form av veirett for å kunne etablere adkomstveien. Klagerne mener det ikke er noen funksjoner Sygnir har behov for, som de ikke kan få ved kun å erverve en bruksrett til veien, og mener det ikke er vanlig at nettselskaper i slike tilfeller erverver eiendomsretten til grunnen under veien. Det anføres at det ikke vil ha betydning for Sygnir

om grunnen under veien eies av dem eller ikke, og Sygnir vil ha like trygg og god tilkomst via veien de selv etablerer. Klagerne mener det ikke har betydning at stasjonen har en samfunnsnyttig funksjon. Videre har grunneier behov for tilkomst over veien, og arealet kan således ikke stenges av på noen måte mot grunneiers egen bruk. I tillegg vises det til usikkerhet rundt veiadkomsten til stasjonen, og Statens vegvesen har meldt at de ikke gir tillatelse til permanent bruk av veien. Klagerne mener NVEs vurdering på dette punktet ikke er tilstrekkelig.

Klagerne mener at NVE ikke har gjort en konkret vurdering av hvilken virkning det vil få for bruken av arealene dersom dagens avkjørsel fra riksveien vil bli stengt, og at NVE heller ikke har vurdert om dette vil medføre andre ulemper, behov for flere rettigheter, eller medføre større kostnader enn det som så langt er kjent. Den samfunnsnyttige fordelene må overstige ulempene, og klagerne mener man har ikke har oversikt over den samfunnsnyttige fordelene før man har gjort en faktisk vurdering av alle konsekvenser og kostnader. Dette forutsetter en helhetsvurdering av alle fordeler og ulemper, ikke bare de NVE har ansvaret for å gi tillatelse til. Dersom det ikke gis tillatelse til permanent avkjørsel fra riksveien til ny tilkomst til transformatorstasjonen, vises det til at dette også har betydning for bruken av Avsølevegen og Kvåle bru til framtidig permanent tilkomst. Klagerne mener dette har direkte innvirkning på vurderingen av om det skal gis tillatelse til ekspropriasjon.

Klagerne anfører at NVE ikke kan vektlegge at man skal dyrke opp nytt areal, når dette ikke er avklart. For Erik Kvåle er det en forutsetning at jorden reetableres på arealer som han eier og kan disponere, og ikke på naboeiendommen til Jarle Skartun. Dette har også betydning for helhetsvurderingen som skal foretas. I tilleggsmærknader av 7. mai 2025 er det opplyst om at Jarle Skartun har fått tillatelse fra kommunen til nydyrking av areal inntil det arealet som det allerede er gitt tillatelse til.

Klagerne peker på at det er viktig for dem å ha tilkomst til arealene for traktor med tilhenger, også etter gjennomføringen av tiltaket, og at kulverten skal sikre slik tilkomst. Klagerne anfører at dette må være avklart før NVE kan gi ekspropriasjonstillatelse. Dersom Jarle Skartun mister veitilkomsten til jordbruksarealene på motsatt side av riksveien, vil dette i følge klagen få stor betydning for den framtidige driften av eiendommen. I tilleggsmærknader av 7. mai 2025, har klagerne anført at det under konsesjonsbehandlingen ikke var nevnt at denne tilkomsten skulle kunne forsvinne, og at dette er en konsekvens som ikke er redegjort for under konsesjonsprosessen.

Klagerne har i tilleggsmærknader av 4. juli 2025 anført at det ikke er riktig at temaet om permanent erverv av areal fra Erik Kvåle ble drøftet i klagen på konsesjonsvedtaket. Det som ble vurdert i konsesjonssaken, var kun klagen fra Jarle Skartun. Det pekes på at opplysningene fra Statens vegvesen om at avkjørselen ikke aksepteres som permanent avkjørsel, er nye opplysninger som må vurderes. Ekspropriasjon kan ikke gå lenger enn det som er «nødvendig», og det anføres at en bruksrett for etablering av vei over Erik Kvåles eiendom er det som er «nødvendig». For Jarle Skartun er det avgjørende å få tilkomst for traktor rundt transformatorstasjonen.

Merknader fra Sygnir

Sygnir er ikke enige i at det foreligger saksbehandlingsfeil, rettsanvendelsesfeil eller uriktige eller mangelfulle vurderinger av faktum. Sygnir anser saken som godt opplyst, og bemerker at grunneierne har hatt anledning til å komme med innspill til detaljplanen og ekspropriasjonssøknaden.

Sygnir mener det ikke er søkt om å erverve mer areal eller flere rettigheter enn det som faktisk er nødvendig for gjennomføringen av tiltaket, og mener det er nødvendig for gjennomføringen av tiltaket at de erverver eiendomsrett til Erik Kvåles arealer til permanent anleggsvei. Det vises til at veien i hele konsesjonsperioden skal fungere som en varig godkjent beredskapstilkomst. Sygnir mener det ikke er riktig at Statens vegvesen har meldt at de ikke vil gi tillatelse til permanent bruk av veien, eller at det er aktuelt å stenge dagens avkjørsel fra riksveien. Sygnir viser til at Statens vegvesen har gitt et tidsuavgrenset løyve til å benytte avkjørselen som beredskapstilkomst ved akutte hendelser og spesialtransport.

Sygnir peker på at dagens avkjørsel fra riksveien mot Kv. 18 er åpen for alminnelig ferdsel, og det foreligger ikke noen konkrete vedtak på at avkjørselen skal stenges. Videre skriver Sygnir at tilkomst til arealene vest for riksveien for traktor med tilhenger tidligere har vært kommentert i deres høringsinnspill av 12. desember 2024. Det framkommer tydelig av detaljplanen at det skal være tilkomst for landbruksmaskin gjennom eksisterende kulvert og fram til teigen mellom riksveien og Sogndalselvi på gnr. 23 bnr. 42. Sygnir fastholder at det skal være mulig å gjøre tilpasninger mellom kulvert og tilkomstvei.

Størrelsen, plasseringen av den nye transformatorstasjonen, inkludert avstand fra riksveien, tilkomst til restareal langs elva og hvorfor tredjepersons ferdsel på stasjonsområdet ikke kan tillates, er redegjort for og kommentert i Sygnirs høringsinnspill av 12. desember 2024. Videre viser selskapet til at det ikke lenger er aktuelt å etablere riggområde på gnr. 23 bnr. 42.

Sygnir har i brev av 15. mai 2025, som svar på klagerens tilleggsmerknader av 7. mai 2025, skrevet at eier av gnr. 23 bnr. 43 skal ha rett til å benytte opparbeidet vei som adkomst til gjenværende teig langs Sogndalselva etter at nye Kvåle transformatorstasjon er etablert. Under henvisning til at Jarle Skartun har søkt og fått tillatelse til nydyrking av fem dekar tilstøtende areal til planlagt deponiområde på Vatnasete, skriver Sygnir at de vil være positive til å innlegge dette arealet i det gjeldende tiltaksområdet, slik at totalt nydyrkingsareal blir om lag ni dekar. Sygnir skriver også at de er åpne for å ha en dialog om plassering av jord i Kvålsøvrehagane.

Sygnir har i brev av 22. august 2025 kommet med enkelte merknader til klagerens brev av 4. juli 2025. Sygnir opplyser om at partene hadde et felles møte og befarings i Sogndal 13. juni 2025, med formål om å se på muligheten for å inngå minnelige avtaler. Sygnir skriver at de, som ledd i forsøk på å inngå en minnelig avtale, har tilbudt begge grunneierne alternativ plassering av deler av matjorda i Kvålsøvrehagen i henhold til grunneierens forslag. Adkomst via kulvert ble også drøftet mellom partene i møtet 13. juni 2025. Sygnir skriver blant annet:

«Det er nå prosjektert en veglinje, se tegning «Snitt for eiendom 23/42», fra kulverten og frem til den tidligere omtalte adkomstvegen. Veggen fra kulverten skal benyttes som en felles alternativ adkomst for eiendommene gbnr. 23/42 og 23/43 for teiger som er lokalisert vest for Rv. 5. Norconsult har prosjektert veglinjen i henhold til Landbruksvegnormalen, vegklasse 8.

Videre er plasseringen av områdesikringen rundt transformatorstasjonen noe justert, slik at det vil være minimum 1,5 meter fra gjerdet mot eiendomsgrensen mot gbnr. 23/42. Etter omforent avtale i møtet 13/6-25, muliggjør dette da en 3,0 meter felles ferdselsåre i tomtengrensa fra kulvert retning Sogndalselvi som tilrettelegger for adkomst til gjenværende teig langs elva/under transformatorstasjonen på gbnr. 23/43. Sygnir vil også tilrettelegge for adkomst for traktor fra området ved eksisterende transformatorstasjon og ned på teigen under den nye transformatorstasjonen.»

Sygnir skriver avslutningsvis at de fortsatt venter på en tilbakemelding på deres siste tilbud til klagerne.

NVEs klageoversendelse

NVE kan ikke se at klagen inneholder ny informasjon om adkomst til nye Kvåle transformatorstasjon, utover det som allerede er vurdert i *Bakgrunn for vedtak* kap. 4.3.1 og 4.3.2. NVE skriver at de også tidligere har vurdert dette temaet under konsesjonsbehandlingen, og at departementet drøftet temaet da konsesjonsvedtaket ble påklagd. NVE har ikke fått opplysninger som tyder på at det er vedtatt at avkjøringen skal stenges, og Sygnir oppgir at alternativ rute via Avsølevegen er akseptabel. NVE kan ikke se at det foreligger opplysninger som tilsier at Sygnir må vurdere ytterligere alternative adkomstløsninger, ettersom de har opplyst om at ruten via Avsølevegen er akseptabel.

NVE vurderte innspillet om behovet for erverv av eiendomsrett framfor bruksrett i *Bakgrunn for vedtak* kap. 5.3.1. NVE mener det er god grunn til at Sygnir skal ha eiendomsrett til den konsesjonsgitte veien for å sikre tilgang i akutte situasjoner. NVE viser også til at Sygnir har fått tillatelse fra Statens vegvesen til at veien kan brukes som beredskapstilkomst i driftsperioden ved akutte hendelser og spesialtransport.

Detaljplanbehandlingen er ikke en ny vurdering av forhold som ble avklart i konsesjonsbehandlingen. Ved behandlingen av detaljplanen vurderer NVE om planen er i tråd med føringene i konsesjonen. Konsesjonsvilkåret om omdisponering av matjord var i tråd med mottatte høringsuttalelser fra Statsforvalteren i Vestland, Vestland fylkeskommune og Sogndal kommune. Etter NVEs vurdering kan matjord fra Erik Kvåles eiendom flyttes og brukes til nydyrking andre steder enn på Vatnasetet, dersom partene blir enige om det. NVE mener formålet med vilkåret ivaretas uavhengig av hvor nydyrkingsarealet ligger. NVE har vurdert at spørsmål knyttet til hvor nydyrkingsarealet blir, ikke er avgjørende for hvorvidt det skal gis samtykke til ekspropriasjon.

NVE kan ikke se at klagen inneholder ny informasjon om adkomst via kulvert under riksveien eller tilkomst til Jarle Skartuns restarealer.

Departementets vurdering

Klagen er rettidig og tilfredsstillende de øvrige vilkårene for klage etter forvaltningsloven kapittel VI. Departementet skal vurdere de synspunkter klageren kommer med. Departementet har kompetanse til å prøve alle sider av saken og herunder ta hensyn til nye omstendigheter, jf. forvaltningsloven § 34 annet ledd.

Vedtaket om godkjenning av detaljplanen har hjemmel i anleggskonsesjonen post 14, jf. energiloven § 3-5, jf. § 3-1. Vedtaket om samtykke til ekspropriasjon har hjemmel i oreigningslova § 2 første ledd nr. 19, jf. § 2 annet ledd. Samtykke til ekspropriasjon «kan ikke gjerast eller gjevast utan det må reknast med at inngrepet tvillaust er til meir gagn enn skade», jf. oreigningslova § 2 annet ledd. For at det skal være grunnlag for å samtykke til ekspropriasjon, må fordelene med tiltaket være større enn ulempene. Det er ikke krav om kvalifisert interesseovervekt, jf. Rt. 2009 s. 1142 avsnitt 39. Etter departementets vurdering er saken tilstrekkelig opplyst til at sakene kan avgjøres, jf. forvaltningsloven § 17 første ledd og oreigningslova § 12 første ledd.

Etter oreigningslova § 2 første ledd nr. 19 kan det gis samtykke til ekspropriasjon «så langt det trengst til eller for: [...] kraftliner, transformatorstasjonar og andre elektriske anlegg». Bestemmelsen gir hjemmel til å samtykke til ekspropriasjon av eiendomsrett eller bruksrettigheter for å bygge, eie og drive de omsøkte anleggene.

I tillegg til selve det elektriske anlegget, omfatter anleggskonsesjonen også anlegg og konstruksjoner som er omfattet av konsesjonen og vilkårene og som er nødvendig for de elektriske anleggenes funksjon, bygging, drift og atkomst. I anleggskonsesjonen er det spesifisert at konsesjonen blant annet omfatter midlertidig anleggsplass ved nye Kvåle transformatorstasjon, en ca. 40 meter lang permanent anleggsvedtak med veibredde inntil 12,1 meter, og utbedring av eksisterende adkomstvei fra Fjærlandsveien til Kvåle transformatorstasjon. Tiltaket som Sygnir har søkt om, omfattes av ordlyden i oreigningslova § 2 første ledd nr. 19.

Departementet er enig med NVE i at det er nødvendig å gi samtykke til å ekspropriere eiendomsrett til adkomstveien. Det skal etableres en ny adkomstvei til nye Kvåle transformatorstasjon fra riksveien. Adkomstveien skal stenges med autovern etter endt anleggsperiode, men skal kunne brukes ved behov for utskiftning av transformator eller i beredskapssituasjoner. Departementet viser til at Statens vegvesen har gitt et tidsavgrenset løyve til å benytte avkjørselen som beredskapstilkomst ved akutte hendelser og spesialtransport. Klagerne har også anført at de har behov for tilkomst over veien, og at arealet ikke kan stenges av mot grunneiers egen bruk. Departementet viser i den forbindelse til at Sygnir har opplyst om at eier av gnr. 23 bnr. 43 skal ha rett til å benytte opparbeidet vei som adkomst til gjenværende teig langs Sogndalselva etter at nye Kvåle transformatorstasjon er etablert.

Departementet mener at spørsmålet om adkomst til transformatorstasjonen er tilstrekkelig drøftet i NVEs vedtak, og stiller seg bak vurderingene som her er gjort. Departementet viser

til Statens vegvesens høringsuttalelse av 14. november 2024 om at eksisterende kryss mellom riksveien og Kv. 18 kan bli stengt på sikt, og at tilkomst til stasjonen da blir via Fv5614, Avsølevegen og Kv. 18. Statens vegvesen uttalte at andre adkomstløsninger måtte vurderes dersom Sygnir mener denne tilkomsten ikke er akseptabel. Departementet viser til at Sygnir har vurdert at en slik alternativ adkomst ikke vil være en fullverdig erstatning, men at den er akseptabel. Departementet legger disse opplysningene til grunn.

Departementet stiller seg også bak NVEs vurderinger rundt matjord. Departementet er enig i at formålet med vilkåret ivaretas uavhengig av hvor nydyrkingsarealet ligger, selv om ordlyden i konsesjonsvilkåret er avgrenset til «et område ved Vatnasete». Departementet viser til at landbruk og matjord også var tema både ved NVEs konsesjonsbehandling og departementets klagebehandling av konsesjonsvedtaket. Departementet viser også til oreigningslova § 7 om at samtykke til ekspropriasjon bare bør gis når det «ikkje kan finnast annan tenleg grunn eller når føremonene med at nett den eigedomen vert teken, er så mykje større at det må vera avgjerande». Etter departementets vurdering står ikke bestemmelsen i veien for at det i denne saken gis samtykke til ekspropriasjon.

Departementet viser til bakgrunnsnotatet pkt. 4.4.1 om tilkomst med landbruksmaskin via kulvert under Rv5, og at NVE vurderer denne som realistisk og at den legger til rette for at grunneier fortsatt får tilkomst med landbruksmaskiner til det aktuelle arealet. Departementet stiller seg bak NVEs vurdering på dette punktet. Videre viser departementet til Sygnirs uttalelse i brev av 22. august 2025 om de nye prosjekteringen vedrørende adkomst via kulvert og tilrettelegging for adkomst for traktor fra området ved dagens stasjon og ned på teigen under den nye transformatorstasjonen. Slik saken er opplyst for departementet, bør det være mulig for Sygnir og klagerne å sammen komme fram til en akseptabel løsning for begge parter.

Etter departementets vurdering gir ikke klagen grunn til å endre NVEs vedtak om godkjenning av detaljplan. Departementet har også kommet til at inngrepet «tvillaust er til meir gagn enn skade», jf. oreigningslova § 2 annet ledd. Departementet finner det utvilsomt at de samfunnsmessige fordelene som vinnes ved etablering av det omsøkte anlegget er større enn de skader og ulemper som anlegget kan medføre. Klagen har etter dette ikke ført fram.

Departementet viser til at Sygnir også har søkt om forhåndstiltredelse etter oreigningslova § 25 første ledd. Hovedregelen er at slikt samtykke kan gis dersom det er begjært skjønn. Når skjønn ikke er begjært, kan samtykke til forhåndstiltredelse bare gis i særlige tilfeller der det å avvente skjønnsbegjæringen vil gi urimelig tidsutsettelse, jf. annet punktum. Departementet kan ikke se at det er opplysninger som tilsier at et slikt særtilfelle foreligger. Ekspropriasjonen gjelder et begrenset antall grunneiere, og departementet kan ikke se at det å utarbeide skjønnsbegjæringen vil være særlig tidkrevende. Departementet vil ta stilling til søknaden om samtykke til forhåndstiltredelse etter at det eventuelt blir begjært skjønn i saken.

Departementet minner om ettårsfristen for å begjære skjønn, jf. oreigningslova § 16. Fristen løper fra dags dato.

Vedtak

Klagene tas ikke til følge. NVEs vedtak av 3. mars 2025 om godkjenning av detaljplan for bygging av nye Kvåle transformatorstasjon, samt vedtak av 3. mars 2025 om samtykke til ekspropriasjon for nødvendig grunn og rettigheter, stadfestes.

Dette vedtaket kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd første punktum.

Med hilsen

Tollef Taksdal (e.f.)
avdelingsdirektør

Ole Henrik Olsen
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi

Norges vassdrags- og energidirektorat

Adresseliste

Harris Advokatfirma AS	Postboks 4115 Sandviken	5835	BERGEN
Sygnir AS	Røysavegen 1	6893	VIK I SOGN

KOP